

RECLAIMING CHILDHOOD –

Een gesprek tussen Anna Maria Pinaka en Chris Kraus

CK: Hoi Anna Maria, een paar jaar geleden hebben we veel gemaaild – het is fijn om je eindelijk te ontmoeten, al is het dan via Zoom. Kun je me rondleiden door de tentoonstelling?

AM: Natuurlijk! Er zijn vier video's in de tentoonstelling, schilderijen, tekeningen, rekwisieten en muurschilderingen, en daarnaast tonen we een opname van het optreden van mijn band *Baby's Breath*. Centraal in de ruimte wordt de video *Past Where The Sky Turns* gepresenteerd ((2025, 15'17). Deze wordt geprojecteerd door een hemelbedconstructie, gemaakt met een klamboe, heen, voordat hij de muur raakt.

CK: Die klamboe is heel meisjesachtig! Ik wilde er altijd al een hebben – en kreeg er uiteindelijk een, maar pas toen ik in de dertig was. Maar ik hou van de manier waarop sculpturen op een heel organische, onweerstaanbare manier uit de film lijken tevoorschijn te komen. Je hebt het geprojecteerde beeld, dat je vasthoudt, maar de sculptuur lijkt gewoon uit het scherm te sijpelen en de ruimte binnen te dringen. Het is eng en mooi tegelijk.

AM: We wilden de sfeer en de beleving van een tienerkamer oproepen. Er zijn dus sporen die naar de kindertijd verwijzen, maar die vervagen vervolgens in andere tijdlijnen die minder makkelijk te duiden zijn. Ik koos het symbool van de tienerkamer en maakte er vervolgens een plek van waar verschillende kunsthiërarchieën met elkaar kunnen spelen – het pure en het onreine, het hoge en het lage. Verschillende stadia van vorming en creativiteit komen naar voren en vloeien daarna weer in elkaar over.

In *Past Where The Sky Turns* vliegt een prinses, gespeeld door mijn zus Ioanna Pinaka, door de stad, landt, loopt en danst door steegjes. Ze gaat een bar binnen. Eerst lijkt ze daar een beetje misplaatst, maar dan begint ze te dansen en ontmoet ze een vrouw, gespeeld door Lia Amprikidou, de drummer van *Baby's Breath*. Samen vertrekken ze, ze zoenen, en de prinses belandt in een grunge-orgasme. De video is gemaakt in mijn geboortestad Thessaloniki en roept de gebeurtenissen en de sfeer van mijn tienerjaren in de jaren 1990 op.

CK: Ik hou ervan hoe de tienerkamer de hoofdlocatie wordt, of het raamwerk, voor de rest van de tentoonstelling. Had je zelf een eigen kamer toen je een tiener was?

AM: Ik had er een, maar hij was niet roze of meisjesachtig, zoals deze tentoonstelling eruitziet.

CK: Ik had zo'n lelijke wit-met-gouden nep-Frans-provinciale kaptafel, die ik stom genoeg koos toen ik elf was, en daarna zat ik eraan vast. Eigenlijk is de tienerkamer een soort gevangenis, vind je niet? Of misschien een kruising tussen een gevangenis en een lanceerplatform. Het is zeker een plek van vertrek voor de verbeelding. Vanaf mijn elfde of twaalfde stond ik te popelen om het ouderlijk huis te verlaten en de wereld in te gaan. Maar dat kan nog niet, het is te vroeg. Dus wordt de slaapkamer zowel een isoleercel als een droomruimte.

AM: Dat klopt helemaal, al had ik er dit keer niet aan gedacht als gevangenis of ontsnappingsplan, maar het is een juiste associatie. Ik kan dat buitensporige gevoel van urgentie nog steeds voelen.

CK: Ja, die urgentie voelde toen zo echt! Hoelang duurt de video?

AM: Vijftien minuten.

CK: En zit er gesproken tekst in, of is het muziek of stilte?

AM: De video heeft een originele soundtrack, drie nummers, gemaakt door muzikant en componist Ioannis Chrimatopoulos, samen met Lia Amprikidou, de drummer van mijn prinsessenband. Er is geen dialoog of gesproken tekst.

CK: De prinsessentrope is zo'n rijke associatie voor meisjes. Kunnen we even over prinsessen praten? Heeft dat altijd al betekenis voor je gehad?

AM: De ziel van mijn project was mijn verlangen om een fictieve band te creëren – mijn droomband, een band van punkprinsessen. Er is de prinses van de Lente, de prinses van de Nacht, de prinses van de Oceaan en de prinses van de Regenboog. In eerste instantie dacht ik dat we één nummer zouden coveren, *Teenage Murder* van de Schotse band Helicon, met onze hoofden achterover gekanteld, half misvormd of zwevend. Ik wilde mijn kinderlijke verlangen om prinses te zijn samenbrengen met mijn bewondering voor punk- en grunge-vrouwelijke muzikanten, die ik allebei op tv zag toen ik opgroeide. Ik wilde een bende prinsessen tot leven brengen die rebels meisjesachtig en rauw in hun vrouwelijkheid zijn.

CK: De prinsessen die je als kind op tv zag, ik gok dat die totaal niet strookten met de plek waar je woonde in Thessaloniki. Waren ze eigenlijk Grieks of eerder Disneyprinsessen, Amerikaanse prinsessen?

AM: De prinsessen die ik op tv zag, waren vooral Germaans. Je had bijvoorbeeld Prinses Sissi – die serie was een gefictionaliseerde kroniek van het leven van de keizerin van Oostenrijk. En dan was er nog Amalia van Oldenburg, die de eerste koningin van Griekenland werd. Zelf ook een tiener, werd Amalia vanuit Beieren gestuurd om die rol samen met koning Otto te vervullen. Hun installatie als de eerste royals in een arm en heterogeen land kan worden gezien in de context van een bredere imperiale witwasoperatie in naam van het creëren van een nationale, verenigende Griekse identiteit die door Europa zou worden goedgekeurd. En Amalia werd zo een symbool van schoonheid en gratie waarnaar de 'perifere' of 'onbeschaafde' Griekse vrouwen en meisjes moesten streven.

Maar Disneyprinsessen speelden zeker ook een rol in mijn opvoeding, als modellen van vrouwelijkheid. Net als sprookjesboeken en hun illustraties. En ik herinner me zowel de euforie als de dysforie van het me identificeren met – en tegelijk falen om me te identificeren met – zulke figuren. Nu zie ik natuurlijk dat het verlangen om eruit te zien of je te gedragen als een canonieke prinses een symptoom van onderdrukking is. Maar met dit project wilde ik verder gaan dan het correctieve gebaar (richting een wereld waarin een meisje er niet naar zou hoeven streven om een prinses te zijn of eruit te zien als een prinses), en een domein binnengaan waarin dat verlangen in al zijn complexiteit wordt omarmd en de ruimte krijgt om de codes die het hebben voortgebracht te ondermijnen. Zo hebben we de prinsessenjurken en hoofdtooien voor *Baby's Breath* gemaakt, geïnspireerd door meer abstracte en, voor mij, krachtigere kostuums met een imaginatief potentieel, die ik me herinner te hebben gezocht tijdens het carnavalsseizoen in Griekenland.

CK: Wat maakt volgens jou een prinses? Hoe zou je de persona van de prinses beschrijven?

AM: Ik wilde dat mijn prinsessen zouden functioneren buiten het idee van een 'persoonlijkheid'. Daarom hebben de prinsessen in mijn project, in tegenstelling tot hun rechttoe-rechtaan titels (Prinses van de Nacht, enz.), geen vastomlijnde identiteiten of dramatische achtergronden. Ze bestaan in een ruimte van overdaad, een kloof, hun identiteiten blijven onopgelost, verzetten zich tegen verwoording.

CK: Maar de echte aantrekkingskracht van de prinsessentrope is toch ontsnapping, vind je niet? Prinses worden is ook ontsnappen aan de alledaagse realiteit. De prinses heeft de vrijheid om te ontsnappen aan de banale eisen van de gewone, dagelijkse wereld. De prinses is magie! Net als eenhoorns. Waren die iets voor jou?

AM: Ik was meer bezig met zeepaardjes en *My Little Ponies* – dat ben ik nog steeds. Maar ik begrijp wat je bedoelt met magie en ontsnapping. Ik houd erg van het idee van dat buitenwereldlijkheid, die magie, en dat de vuilheid of het aardse van het menselijke en het alledaagse daarmee samenkomt.

CK: Geweldig. Dat is deel van elk verkleedspel – de kloof tussen de fantasie waar je naar streeft, en de werkelijkheid. Wat hangt daar aan de muur?

AM: Aan de andere kant van de videoinstallatie is een grote muurschildering, van een prinses die gymnastiek doet boven twee kussende honden.

CK: De tekeningen zijn prachtig, rauw en overtuigend. Heb je ze rechtstreeks op de muur van de galerie gemaakt?

AM: Ja, ze zijn direct op de muur geschilderd. En naast de muurschilderingen zijn er schetsen, aquarellen op papier en schilderijen op textiel. Allemaal variaties van verschillende soorten prinsessenfiguren, samen met dieren, zeedieren en aardbeien; zeemeerminnen en konijntjes. Er zijn ook wat objecten in de ruimte, parafernalia, dingen die me deden denken aan momenten waarop ik van kind naar tiener wilde groeien, en waarbij ik soms gedachten had als: ‘Ik moet dit hartvormige kussen weggooien want het is niet cool.’

CK: Je hebt die planken vol dierbare objecten. Dat is heel erg ‘tienermeisje’. Ik heb er zelf nog steeds een! Jij ook?

AM: Ja, ik ook.

CK: Het is bijna een soort altaar.

AM: Precies. En er is ook nog een tekening die ik maakte toen ik vijf was. Er staat op: ‘Happy Birthday to Me’. Ik vond hem toevallig terug. Het is een zelfportret als prinses, en het enige ingelijste werk in de tentoonstelling. Ik denk dat ik hiermee gedeeltelijk de hiërarchie tussen hoge en lage kunst probeer af te breken.

CK: Ja. Het is ook een manier om sentiment te rehabiliteren. Sentiment in de zin van gevoel. Ik vind het heel interessant dat je de tekeningen die je als kunstenaar hebt gemaakt naast een tekening plaatst die je als kind maakte. Wat verandert er, wat verdwijnt er, wat wordt teruggewonnen? Weet je nog dat je die tekening maakte?

AM: Helemaal niet. Ik vond hem terug in een oud schrift. Het lijkt erop dat het mijn verjaardag was, en dat de leraar iedereen had gevraagd om iets voor me te tekenen, dus er is een hele reeks prinsessen die allemaal identiek aan elkaar zijn, en op allemaal staat: ‘gefeliciteerd Anna Maria’, inclusief de tekening die ik zelf maakte. Maar ik herinner me absoluut niet dat ik het tekende.

CK: Het is eigenlijk die kindertekening die veel meer onderdrukt lijkt... hij is stereotyperender dan de tekeningen van de volwassen kunstenaar. Je zou kunnen zeggen dat leren hier eigenlijk een proces van ontleren is.

AM: Inderdaad. Hoewel, aan de andere kant van die tekening staan figuren die heel wild zijn en veel dichterbij wat ik nu teken liggen.

CK: Weet je dan nog dat je die maakte?

AM: Nee, helemaal niet. Ik stopte met tekenen toen ik zeven of acht was, omdat ze zeiden dat ik heel slecht tekende, en daar werd ik boos om. Mijn tekenvaardigheden zijn vast blijven zitten in dat moment.

CK: Dat is zo vreemd. Dus kunstenaar worden was deels een herovering van de kindertijd...

AM: We hebben ook nog een kleine originele foto van mijn verjaardagstaart toen ik acht was. Twee schilderijen op textiel, de aardbeienmuurschildering...

CK: Deze aardbei, die aardbei... ik kijk nu naar de foto van de aardbei op de taart, maar dan vliegt die aardbei van de taart af en naar een andere plek op de muur. De aardbei is als de prinses, toch? Een belangrijk symbool...

AM: Het is als een anker, of een focuspunt. Het is er altijd, heel toegankelijk, maar ook potentieel rommelig of té sappig.

CK: Mmm, té sappig, ja. Dat begrijp ik.

AM: Dan zijn er de drie video's die op monitors spelen: *Good At It* (2014, 1'40), *Modern Family Vol. I* (2016, 3'20) en *Bycatch* (2020, 8'08) De laatste twee video's hebben mijn grootmoeder als onderwerp. Het zijn allemaal eerdere werken, gemaakt tussen 2014 en 2020.

Toen ik die video's maakte, onderzocht ik ontologie van het beeld. Ik vroeg me af of het lichaam van mijn grootmoeder en dat van mij elkaar via deze beelden zouden kunnen aanraken – of afstand en nabijheid konden oplossen in een nieuwe relatie tussen ons.

CK: Als ik ze nu zie in de context van deze tentoonstelling, valt me het contrast op – zij is ziek en oud, het totale tegenovergestelde van de prinsessen die helemaal aardbeien en 'een vlucht' zijn. De grootmoederbeelden zijn somber – alledaags, misschien zelfs deprimerend, zoals het echte leven kan zijn. Ze zijn aards en begrensd, in tegenstelling tot de prinsessentrope van magie, pure vlucht en fantasie.

AM: Ik dacht destijds niet dat deze video's ooit op een groter platform zouden worden getoond. Maar ik ben blij dat ze hier nu zijn, want ze vormen de basis voor hoe ik 'vuilheid', of de banaliteit van het dagelijks leven, en de sprookjeswereld naast elkaar zie bestaan.

Er is ook dat intergenerationele aspect. Mijn zus, de jongste in de lijn van vrouwen, is al vliegende te zien in de lucht. Dan is er mijn grootmoeder, die meer gevangen zit op een bepaalde manier, en er is een jurkje van een pop dat iemand aan mijn moeder gaf vlak nadat ik geboren was, dat ook in de tentoonstelling hangt, zweeft eigenlijk.

CK: Dat jurkje is ook pure fantasie. Het lijkt op een quinceañera-jurk. Maar ik begrijp wat je zegt: het is verdrietig hoe fantasie uiteindelijk wordt verdrongen door het echte leven – al hoeft dat niet per se tragisch te zijn. Het is veel om te verwerken. Dank je wel dat je me hebt meegenomen door al dit werk en de tentoonstelling.